

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย
CAUSAL FACTORS THAT AFFECTING THE FINANCIAL BEHAVIOR OF EMPLOYEES
IN NORTHEASTERN THAILAND

อติต ทิวะเศศิริ*

Atit Tiwasasit

นราทิพย์ ชุตินวงศ์**

Naratip Chutivong

พิทยา ผ่อนกลาง***

Pittaya Ponklang

เบญจวรรณ รักสุทธิ****

Benjawan Raksutee

(Received : November 24, 2019 ; Revised : January 16, 2020 ; Accepted : February 3, 2020)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรอบรู้ทางการเงินเชิงปรนัยและเชิงอัตนัย รวมถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงินที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงิน โดยสุ่มตัวอย่างจากผู้ที่มีงานทำในระบบประกันสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 512 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่นำมาใช้ในการศึกษาอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ ร้อยละ 91.3 ($R^2 = 0.913$) เรียงลำดับปัจจัยเชิงสาเหตุจากอิทธิพลมากไปหาน้อย ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน ($\beta = 0.74$) ความรอบรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย ($\beta = 0.14$) และ ความรอบรู้ทางการเงินเชิงปรนัย ($\beta = 0.14$) จึงมีข้อเสนอแนะว่า

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, e-mail : atit_tiw@vu.ac.th

** อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล,
e-mail : narathip324@yahoo.com

*** อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล,
e-mail : pitaya_pon@vu.ac.th

**** อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล,
e-mail : benjawa.48@gmail.com

มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้ผู้มีงานทำมีความรอบรู้ทางการเงิน และการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงินให้มากขึ้น เพราะอาจทำให้พฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ความรอบรู้ทางการเงิน การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน

Abstract

This study aimed to find the influences of objective financial literacy, subjective financial literacy and financial self-efficacy on financial behavior. Samples were 512 employees in social security system in the Northeast of Thailand. Data was collected by questionnaire and analyzed by structural equation modeling. The results of the study found that 91.3 percent of financial behavior variances of employees in social security system in the Northeast Thailand were from causal factors ($R^2=0.913$). Financial self-efficacy had the most impact to financial behavior ($\beta = 0.74$) followed by objective financial literacy ($\beta = 0.14$) and subjective financial literacy ($\beta = 0.14$). The results suggest that it is necessary to promote financial literacy and financial self-efficacy to employees. When they gain more knowledge, they may have desirable financial behavior.

Keywords : Financial literacy, Financial self-efficacy, Financial behavior

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีปัญหาทางการเงินในระดับบุคคลและครัวเรือนมาอย่างยาวนาน ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงขาดความเข้าใจในการจัดการการเงินส่วนบุคคล มีการใช้จ่ายหรือก่อหนี้สินเกินตัว ขาดวินัยทางการเงิน รวมทั้งไม่มีความสามารถเพียงพอในการจัดการทางการเงินได้อย่างมีเหตุผลหรือเกิดอรรถประโยชน์สูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงการมีพฤติกรรมทางการเงินที่เป็นปัญหาของประชาชน และปัญหายังเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาของ โสมรัตน์ จันทรัตน์, อัจฉนา ลำคำ, กฤษณ์เลิศ สัมพันธ์รักษ์, และภูมิใจ ตั้งสวัสดิรัตน์ (2560) พบว่า หนี้ครัวเรือนของประชาชนไทยอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการเป็นหนี้ของคนไทยที่เป็นหนี้เร็วขึ้นตั้งแต่อายุน้อย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging societies) ซึ่งในปี พ.ศ.2560 ประเทศไทยมีอัตราส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดถึงร้อยละ 15.45 และคาดการณ์ว่าจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

โดยสมบูรณ์ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ในปี พ.ศ.2573 คาดว่าจะมีผู้สูงอายุถึง ร้อยละ 25 และอาจทำให้ประชากรวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุมีเพียง 2 ต่อ 1 คนเท่านั้น ซึ่งอาจนำไปสู่การเผชิญปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และส่งผลต่อการที่รัฐบาลต้องจัดระบบสวัสดิการเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตของประชาชน โดยแนวทางหนึ่งในการลดปัญหาดังกล่าวคือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในการจัดการทางการเงินส่วนบุคคลที่ดี ทั้งด้านการจัดการเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย และการวางแผนการเงินในอนาคต จึงจะทำให้ประชาชนสามารถเผชิญกับปัญหาทางการเงินและมีความมั่นคงทางการเงิน ทั้งนี้ปัญหาทางการเงินของประชาชนอาจเกิดจากการขาดความรู้ทางการเงิน ขาดการจัดการทางการเงิน รวมถึงการมีพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดปัญหาทางการเงินทั้งในปัจจุบันและส่งผลต่อไปในอนาคต ทั้งในระดับบุคคลและครอบครัวด้วย การมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดี จะช่วยลดปัญหาด้านการเงินในระดับบุคคลและครัวเรือนได้ Dew and Xiao (2011) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมทางการเงินที่ดีหมายถึง การรู้จักวางแผนและจัดการทางการเงินทั้งด้านการใช้จ่ายเงิน การเก็บออมและลงทุน และการมีเงินสำรองเพื่อป้องกันความเสี่ยงเป็นการสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับตนเองและครอบครัว ปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมทางการเงินที่ดีประกอบด้วย การมีความรู้ การมีทักษะ และ การมีความเชื่อมั่นในตนเองทางด้านการเงินอย่างเพียงพอ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีได้

จากประเด็นด้านพฤติกรรมทางการเงินดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเงินส่วนบุคคล โดยได้ศึกษาถึงอิทธิพลของความรอบรู้ทางการเงิน และการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำ โดยทำการศึกษาเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เนื่องจากตามสถิติด้านประชากรรายภาคในปี พ.ศ.2559 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติชี้ให้เห็นว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุด มีรายได้ต่อครัวเรือนน้อยและมีปัญหาหนี้สินค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ในประเทศไทย ซึ่งการวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายอิทธิพลของปัจจัยเหตุที่สำคัญคือ ความรอบรู้ทางการเงิน และการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรอบรู้ทางการเงิน (Financial literacy) ทั้งความรอบรู้ทางการเงินเชิงปรนัย (Objective financial literacy) และความรอบรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย (Subjective financial literacy) ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงิน (Financial behavior) ของผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน (Financial self-efficacy) ที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเงิน (Financial behavior) ของผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

การพัฒนาสมมติฐาน

Huston (2010) กล่าวว่า ความรอบรู้ทางการเงิน (Financial literacy) หมายถึง การมีความรู้และทักษะในการเลือกใช้ข้อมูลให้เหมาะสมกับปัญหาทางการเงินที่เผชิญ Tang and Baker (2016) กล่าวว่า ความรอบรู้ทางการเงินนั้นมี 2 ลักษณะคือ ความรอบรู้ทางการเงินด้านปรนัย (Objective financial literacy) ซึ่งหมายถึง การมีความรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วย พื้นฐานความรู้ทางการเงิน การกู้ยืม การออมและการลงทุน และการป้องกันความเสี่ยง ความรอบรู้ทางการเงินด้านอัตนัย (Subjective financial literacy) ซึ่งหมายถึง ความมั่นใจในความรอบรู้ทางการเงินของตนเอง ความรอบรู้ทางการเงินมีผลต่อการมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีของบุคคล Van, Lusardi, and Alessie (2011) พบว่า ความรอบรู้ทางการเงินมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการลงทุนในตลาดการเงินและวางแผนทางการเงินของบุคคล จึงเป็นที่มาของสมมติฐานที่ 1 และสมมติฐานที่ 2

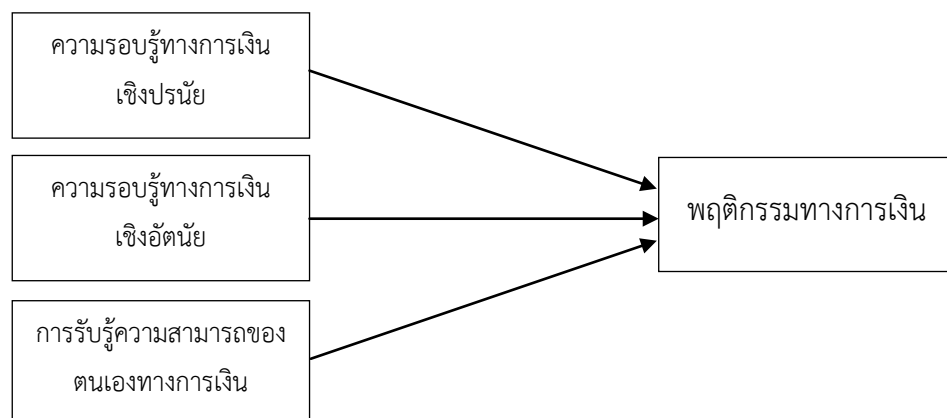
H1 : ความรอบรู้ทางการเงินเชิงปรนัย มีอิทธิพลทางตรงต่อ พฤติกรรมทางการเงิน

H2 : ความรอบรู้ทางการเงินเชิงอัตนัยมี อิทธิพลทางตรงต่อ พฤติกรรมทางการเงิน

การรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเงิน (Financial self - efficacy) ถูกพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy theories) เพื่อช่วยให้สามารถวัดความสำเร็จของการจัดการทางการเงินส่วนบุคคล Lown (2011) ได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาสเกลในการวัดการรับรู้ความสามารถทางการเงินของตนเองขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการวัดการรับรู้ความสามารถทางการเงินของผู้บริโภค Farrell, Fry, and Rise (2016) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา (การลงทุน การออมเงิน) และมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา (การกู้ยืม การใช้บัตรเครดิต) ในกลุ่มสตรีชาวออสเตรเลียจึงเป็นที่มาของสมมติฐานที่ 3

H3 : การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเงิน

กรอบแนวคิด

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้มีงานทำซึ่งเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 (ภาคบังคับ) ของสำนักงานประกันสังคม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากข้อมูลปี 2559 จำนวน 901,334 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ตัวอย่างจาก 8 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเลือกจังหวัดโดยการสุ่ม จากนั้นเก็บข้อมูลจากตัวอย่างผู้มีงานทำ ซึ่งเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 (ภาคบังคับ) ของสำนักงานประกันสังคมจำนวน 550 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างโดยการแบบเทียบสัดส่วนของประชากร (Proportional Stratified Sampling) ได้จำนวนตัวอย่างดังนี้ จังหวัดนครราชสีมา 231 ตัวอย่าง จังหวัดชัยภูมิ 28 ตัวอย่าง จังหวัดขอนแก่น 126 ตัวอย่าง จังหวัดสุรินทร์ 36 ตัวอย่าง จังหวัดบุรีรัมย์ 40 ตัวอย่าง จังหวัดร้อยเอ็ด 30 ตัวอย่าง จังหวัดมหาสารคาม 33 ตัวอย่าง จังหวัดกาฬสินธุ์ 26 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 550 ตัวอย่าง ซึ่งได้รับข้อมูลตอบกลับจำนวน 512 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและแบบวัดความรู้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง เป็นคำถามแบบเลือกตอบจำนวน 9 ข้อ และคำถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อ ตอนที่ 2 การวัดความรู้ด้านการเงินเชิงปรนัยและความรอบรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย การวัดความรู้เชิงปรนัย ใช้แบบวัดความรู้ทางการเงินและการประยุกต์ใช้ เพื่อวัดความรู้เชิงปรนัยแบ่งเป็น 4 หมวด หมวดละ 4 ข้อ รวมทั้งสิ้น 16 ข้อ ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดของ Huston (2010) ค่าคะแนนในแต่ละหมวดมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 4 โดย 0 หมายถึงระดับความรู้น้อยที่สุด 1 หมายถึง ระดับความรู้น้อย 2 หมายถึงระดับความรู้ปานกลาง 3 หมายถึงระดับความรู้มาก 4 หมายถึงระดับความรู้มากที่สุด และการวัดความรู้เชิงอัตนัยใช้แบบวัดระดับความรู้เชิงอัตนัย ซึ่งเป็นการวัดความเชื่อมั่นในความรู้ทางการเงินทั้ง 4 ด้าน โดยใช้มาตรวัด 5 ระดับ พัฒนาจากแนวคิดของ Van et al. (2011) จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนน 1 หมายถึงระดับความเชื่อมั่นในความรู้ที่น้อยที่สุดไปถึงค่าคะแนน 5 หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นในความรู้มากที่สุด ตอนที่ 3 การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน เป็น ข้อคำถามมาตรวัด 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ ประยุกต์ข้อคำถามจากแนวคิดของ Lown (2011) โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนน 1 หมายถึงระดับการรับรู้ความสามารถที่น้อยที่สุดไปถึงค่าคะแนน 5 หมายถึงระดับการรับรู้ความสามารถมากที่สุด ตอนที่ 4 การวัดพฤติกรรมทางการเงิน เป็นข้อคำถามมาตรวัด 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ ซึ่ง

ประยุกต์ข้อคำถามจากแนวคิดของ Dew and Xiao (2011) โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนน 1 หมายถึงระดับการปฏิบัติงานน้อยที่สุดไปถึงค่าคะแนน 5 หมายถึงระดับการปฏิบัติมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามดังนี้ การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหา และโครงสร้างแบบสอบถาม จากนั้นได้ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ (Reliability Analysis) โดยทำการนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 50 ชุด และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายใน ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยดูค่า Cronbach's Alpha Coefficient มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือพบว่า มีค่า Cronbach's Alpha Coefficient อยู่ระหว่าง 0.71 – 0.95 จึงนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากตัวอย่างผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และการส่งไปรษณีย์ รวมถึงการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 512 ตัวอย่างระยะเวลาในการเก็บข้อมูลคือ ระหว่างเดือน เมษายน ถึง มิถุนายน พ.ศ.2562

สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล และระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานในการหาอิทธิพลของความรอบรู้ทางการเงินเชิงปรนัย ความรอบรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย และการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน ต่อพฤติกรรมทางการเงิน โดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรความรู้ทางการเงินเชิงปรนัย (OFL) ความรอบรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย (SFL) และการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน (FSE) ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงิน (FB)

ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างพบว่า ตัวอย่างผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.2 อายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.8 แต่งงานหรือมีครอบครัวแล้ว คิดเป็นร้อยละ 48.6 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 41.6 ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม ร้อยละ 42.4 อายุการทำงานสูงสุดคือ 41 ปี ต่ำสุดคือ 1 ปี โดยส่วนใหญ่จะมี

รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท มีหนี้สินโดยเฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท

ความรู้ทางการเงินเชิงปรัญจากการทดสอบความรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านการเงินโดยใช้แบบทดสอบซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน แต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 4 คะแนน สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านป้องกันความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ย 3.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.95 ด้านพื้นฐานความรู้ทางการเงินมีค่าเฉลี่ย 2.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97 การกู้ยืมมีค่าเฉลี่ย 2.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01 และการออมและการลงทุนมีค่าเฉลี่ย 2.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08 ความรู้ทางการเงินเชิงอัตนัยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านพื้นฐานความรู้ทางการเงินมีค่าเฉลี่ย 2.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83 การกู้ยืมมีค่าเฉลี่ย 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 การออมและการลงทุนมีค่าเฉลี่ย 2.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86 และการป้องกันความเสี่ยง มีค่าเฉลี่ย 2.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78 โดยกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความสามารถของตนเองมากเป็นอันดับหนึ่งคือเรื่อง เมื่อกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉินแล้วเชื่อมั่นว่าจะชำระคืนได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด มีค่าเฉลี่ย 3.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97 ถัดไปคือเรื่อง มีความมั่นใจว่าจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ไม่ว่าจะยากเย็นเพียงใด มีค่าเฉลี่ย 3.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 และเรื่องที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำสุดคือ เชื่อมั่นว่ามีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้กำหนดไว้มีค่าเฉลี่ย 3.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 ส่วนด้านพฤติกรรมทางการเงิน พบว่า ระดับการปฏิบัติสูงสุดคือพฤติกรรมด้านการจัดการหนี้สินมีค่าเฉลี่ย 3.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90 อันดับที่ 2 คือด้านการจัดการเงินสด มีค่าเฉลี่ย 3.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 อันดับที่ 3 คือ ด้านการออมและการลงทุนมีค่าเฉลี่ย 3.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.89 และอันดับสุดท้ายคือด้านการป้องกันความเสี่ยงทางการเงินมีค่าเฉลี่ย 2.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96

การทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเพื่อหาระดับอิทธิพลของความรู้ทางการเงินเชิงปรัญ ความรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน ต่อพฤติกรรมทางการเงิน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยความรู้ทางการเงินเชิงปรัญ (OFL) พบว่าปัจจัยความรู้ทางการเงินเชิงปรัญ (OFL) ที่วัดด้วยความรู้ทางการเงินเชิงปรัญด้านพื้นฐานทางการเงิน (OFL1) ด้านการกู้ยืม (OFL2) ด้านการออมและการลงทุน (OFL3) และด้านการป้องกันความเสี่ยง (OFL4) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง $\chi^2 = 5.86$, $df=2$, $p = 0.053$, $CFI = 0.98$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$, $RMSEA = 0.06$, $SRMR = 0.02$ น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าระหว่าง 0.52 - 0.60 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยความรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย (SFL) พบว่า ปัจจัยความรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย (SFL) ที่วัดด้วยความรู้ทางการเงินเชิงอัตนัยด้านพื้นฐานทางการเงิน (SFL1) ด้านการกู้ยืม (SFL2) ด้านการออมและการลงทุน (SFL3) และด้านการป้องกันความเสี่ยง (SFL4) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง $\chi^2 = 0.89$, $df = 1$, $p = 0.34$, $CFI = 1.00$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.99$, $RMSEA = 0.00$, $SRMR = 0.004$ น้ำหนักองค์ประกอบ มาตรฐานของตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าระหว่าง 0.63 - 0.73 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน (FSE) พบว่า ปัจจัยการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน (FSE) ที่วัดด้วยการรับรู้ความสามารถทำตามเป้าหมายทางการเงินได้ (FSE1) การรับรู้ถึงความเคร่งครัดในการใช้จ่ายเงินตามแผน (FSE2) การรับรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการเงินได้ (FSE3) การรับรู้ว่าจะสามารถจ่ายเงินกู้ได้ตามเงื่อนไขสัญญา (FSE4) การรับรู้ว่าจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ (FSE5) การรับรู้ว่าจะจัดการลงทุนทางการเงินได้ (FSE6) และ การรับรู้ว่าจะสามารถหารายได้เพิ่มในยามจำเป็น (FSE7) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง $\chi^2 = 7.45$, $df = 4$, $p = 0.11$, $CFI = 0.99$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.97$, $RMSEA = 0.041$, $SRMR = 0.010$ น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าระหว่าง 0.65-0.90 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยพฤติกรรมทางการเงิน (FB) พบว่า ปัจจัยพฤติกรรมทางการเงิน (FB) ที่วัดด้วยพฤติกรรมทางการเงินด้านการออมและการลงทุน (FB1) ด้านการป้องกันความเสี่ยง (FB2) ด้านการจัดการเงินสด (FB3) และด้านการจัดการหนี้สิน (FB4) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง $\chi^2 = 3.44$, $df=1$, $p = 0.06$, $CFI = 0.99$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$, $RMSEA = 0.069$, $SRMR = 0.009$ น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าระหว่าง 0.58 -0.88 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า

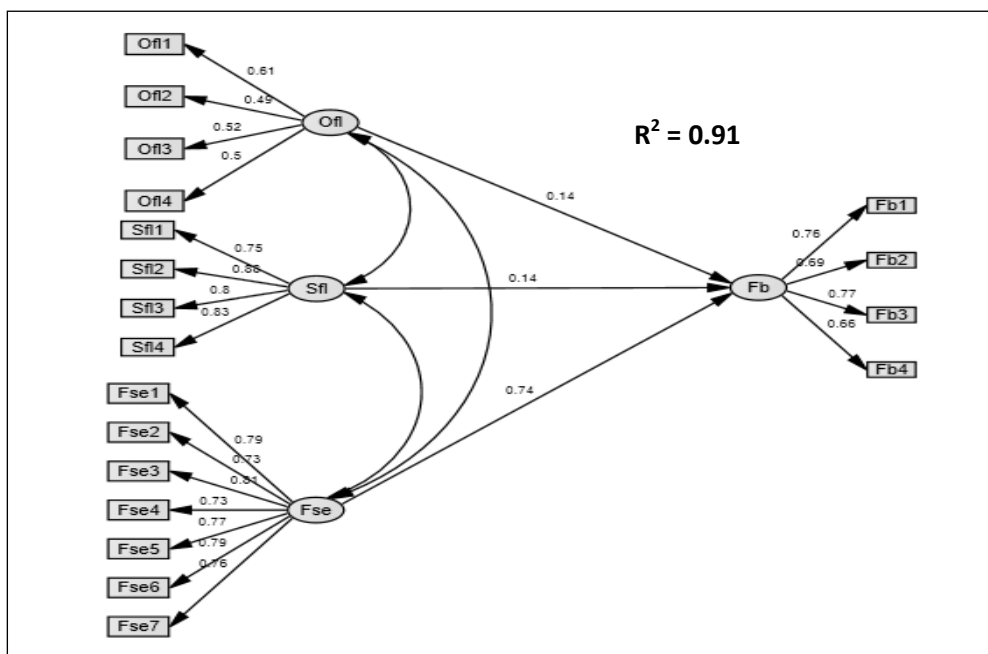
ผลการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรความรู้ทางการเงินเชิงปรนัย ความรอบรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย และการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยได้ร้อยละ 91.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน ($\beta = 0.74$) ความรอบรู้ทางการเงินเชิงอัตนัย ($\beta = 0.14$) ความรอบรู้ทางการเงินเชิงปรนัย ($\beta = 0.14$) ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลพบว่า โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยมีความสอดคล้องกลมกลืน

กับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง $\chi^2 = 123.26$, $df = 98$, $p\text{-value} = 0.04$, $\chi^2/df = 1.26$, $GFI = 0.97$, $AGFI = 0.95$, $CFI = 0.99$, $RMSEA = 0.02$, $SRMR = 0.02$ ดังแสดงในตารางที่ 1 และรูปที่ 2

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และค่า P

ปัจจัยเหตุ → ผล	สัมประสิทธิ์อิทธิพล มาตรฐาน	ความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน	ค่า P
OFL → FB	0.14*	0.09	0.03
SFL → FB	0.14*	0.06	0.02
FSE → FB	0.74**	0.06	***

$R^2 = 91.3\%$ * $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

รูปที่ 2 รูปแบบพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

การอภิปรายผลและสรุป

พฤติกรรมทางการเงินที่ดีของบุคคลนั้นเกิดจากการมีความรอบรู้ทางการเงิน และการมีความเชื่อมั่นในตนเองทางการเงินที่เหมาะสม พฤติกรรมทางการเงินที่ดีเช่นการเก็บออม การใช้จ่ายอย่างพอเหมาะ และการวางแผนทางการเงินที่ดี จะช่วยลดปัญหาด้านการเงินทั้งในระดับบุคคลและในระดับครัวเรือนได้ จากการศึกษาเชิงประจักษ์พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีของผู้มีงานทำมากเป็นอันดับ 1 คือการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงินซึ่งสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ Farrell et al. (2016) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมทางการเงินที่พึงปรารถนาของสตรีชาวออสเตรเลีย สอดคล้องกับ ปิยดา สมบัติวัฒนา (2554)

ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการออมของบุคคลได้รับอิทธิพลทางตรงจากความตั้งใจที่จะออม โดยการรับรู้ความสามารถของตนในการออมส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการออมของคนในวัยทำงานตอนต้นในกรุงเทพฯ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ความรอบรู้ทางการเงินเชิงอัตนัยซึ่งหมายถึงความมั่นใจในความรู้ทางการเงินของตนเอง และความรู้ทางการเงินเชิงปรนัยซึ่งหมายถึงการมีความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางการเงิน มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ Tang and Baker (2016) พบว่า ความรู้ทางการเงินทั้งที่เป็นปรนัยและอัตนัย มีอิทธิพลทางตรงกับพฤติกรรมทางการเงินในด้านการออม การลงทุน และการออมเพื่ออนาคต Lusardi and Tufano (2009) พบว่าความรอบรู้ทางการเงินในด้านการจัดการหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารจัดการหนี้สินและลดปัญหาเกี่ยวกับการมีหนี้สินมากเกินไป อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับ อรุณี นุสสิทธิ์ (2557) ซึ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเพียงพอจากการออมเพื่อเตรียมเกษียณพบว่าความรู้ทางการเงินเชิงปรนัยไม่มีอิทธิพลกับพฤติกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะการวิจัยครั้งนี้วัดความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินในหลายด้านไม่เฉพาะด้านการออมจึงทำให้พบว่า ความรอบรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงินของผู้มีงานทำ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การที่บุคคลมีความรอบรู้ทางการเงินที่ดี จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมทางการเงินที่เหมาะสมด้วย จึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ทางการเงิน ในรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกช่วงวัย ให้ความรู้ด้านการเงินให้กับพนักงานในสถานประกอบการ หรือการให้ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการควรมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความรอบรู้ทางการเงินให้กับประชาชน ส่วนประชาชนควรให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้ทางการเงินให้กับตนเอง เพื่อเป็นแนวทางสู่การมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดี และจากผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงินมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเงิน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองจะมีผลต่อความคิดความรู้สึกและแรงจูงใจ รวมไปถึงพฤติกรรมด้วย ซึ่งความเชื่อมั่นนี้อาจเกิดขึ้นจากครอบครัว บุคคลรอบข้างหรืออาจเกิดจากการเสาะหาและเปิดรับข้อมูลของบุคคล ดังนั้นครอบครัว สถาบันการศึกษา รวมถึงสถาบันทางสังคม มีความสำคัญในการทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเงิน และบุคคลก็ควรเป็นผู้ใฝ่รู้และการเปิดรับข้อมูล เพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจไปสู่พฤติกรรมทางการเงินที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากกลุ่มผู้ที่มีงานทำที่อยู่ในระบบประกันสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนมาก และมีความหลากหลายทั้งในด้านอาชีพ ช่วงอายุ ระดับรายได้ทำให้ลักษณะทางประชากรศาสตร์ และข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมาก ดังนั้นเพื่อให้ผลการศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดี ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรศึกษาในตัวอย่างที่มี

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ใกล้เคียงกันเช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้มีงานทำวัยใกล้เกษียณอายุ กลุ่มแรงงานนอกระบบ กลุ่มวัยทำงานตอนต้น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ปิยดา สมบัติวัฒนา. (2554). *แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยควบคุมพฤติกรรมกรรมการออมของบุคคลช่วงว่างรากฐานการทำงานตอนต้นในเขตเมืองหลวง*. (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- โสมาตรศรี จันทรัตน์, อัจฉนา ลำซ้ำ, กฤษฎ์เลิศ สัมพันธรักษ์, และภูมิใจ ตั้งสวัสดิ์รัตน์. (2560). มุมมองใหม่หนี้ครัวเรือนไทย ผ่าน Big data ของเครดิตบูโร. สืบค้น 21 ตุลาคม 2561, จาก https://www.pier.or.th/?post_type=abridged&p=4497
- อรุณี นุสสิทธิ์. (2557). ปัจจัยอธิบายความเพียงพอจากการออมเพื่อการเตรียมเกษียณของผู้มีงานทำในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี*, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 37(114), 39-52.
- Dew, J., & Xiao, J. J. (2011). The financial management behavior scale: Development and validation. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22(1), 43-59.
- Farrell, L., Fry, T., & Rise, L. (2016). The significance of financial self-efficacy in explaining women's personal finance behavior. *Journal of Economic Psychology*, 54, 85-99.
- Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44, 296-316.
- Lown, Jean. (2011). Development and validation of a financial self-efficacy scale, *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22(2), 54-63. Retrieved October 3, 2019, from <http://ssrn.com/abstract=2006665>
- Lusardi, A., & Tufano, P. (2009). *Debt literacy, financial experiences, and over indebtedness*, NBER Working Paper n.14808.
- Tang, N., & Baker, A. (2016). Self-esteem, financial knowledge and financial behavior, *Journal of Economic Psychology*, 54, 164-176.
- Van Rooij, M., Lusardi, A., & Alessie. (2011). *Financial literacy, retirement planning and household wealth*. NBER Working Paper n.17339.